

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI**

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING**

TAFAKKUR VA TALQIN

**MAVZUSIDARESPUBLIKA
MIQYOSIDAGI ILMIIY-AMALIIY
ANJUMAN TO'PLAMI**

Бухоро-2021

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
MAGISTRATURA BO‘LIMI**

**IQTIDORLI TALABALAR, MAGISTRANTLAR, TAYANCH
DOKTORANTLAR VA DOKTORANTLARNING**

TAFAKKUR VA TALQIN

mavzusida

**Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy
anjuman to‘plami**

2021 yil, 27-may

Tahrir hay'ati:

O.X.Xamidov	- Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
M.I.Daminov	- Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
O.S. Qahhorov	- Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (DSc), dotsent
S.Q. Qaxxorov	- Pedagogika fanlari doktori, professor
D.R. Djurayev	- Fizika-matematika fanlari doktori, professor
A.A. Turayev	- Fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
M.Y. Ergashov	- Kimyo fanlari nomzodi, professor
B.N.Navro'z-zoda	- Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
SH.A. Hayitov	- Tarix fanlari doktori, professor
D.S. O'rayeva	- Filologiya fanlari doktori, professor
S. Bo'riyev	- Biologiya fanlari doktori, professor
SH.R.Barotov	- Psixologiya fanlari doktori, professor
SH.SH.Olimov	- Pedagogika fanlari doktori, professor
A.R.Hamroyev	- Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Mas'ul muharrir:

A.A. Turayev – magistratura bo'limi boshlig'i f.-m.f.f.d., (PhD) dotsent

Musahhih:

T.Sh.Ergashev – ta'lim sifatini nazorat qilish bo'limi bosh mutaxassisi

D.Rahmatova – magistratura bo'limi uslubshunosi

B.A.Hikmatov – magistrant

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24-yanvardagi Oliy majlisga yo'llagan murojatnomasi va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2020 yil 7- fevraldagi 56-F-son farmoyishiga hamda Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021 yil 4-maydagi № 3/19-04/05-26 son xatiga asosan ushbu Respublika ilmiy-amaliy anjuman tashkil etildi. To'plamda iqtidorli talabalar, magistrantlar, tayanch doktorantlar va doktorantlarning ilmiy izlanishlari, tajriba almashish, sohalarda amalga oshirilayotgan ishlarni tahlil qilish va bu boradagi takliflarni ishlab chiqish bo'yicha ilmiy-amaliy va uslubiy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Mazkur to'plamga kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma'lumotlar hamda bildirilgan fikr va mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

5A112101 - Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(texnologik ta'lim)

MUTAXASISLIK FANLARINI O'QITISHDA MEDIA
VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING IJOBIY TOMONLARI

Sh. H. Quliyeva¹, R.H. Mamatova²

BuxDU Texnologik ta'lim kafedrasida dotsenti p.f.n¹

BuxDU Texnologik ta'lim fakulteti 1- bosqich magistranti²

Annotatsiya: Mazkur maqolada Mutaxassislik fanlarini o'qitishda media ta'lim vositalaridan foydalanishning ijobiy tomonlari, dars samaradorligiga erishish usullari haqida aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim samaradorligi, media ta'lim vositalari, pedagogik texnologiyalar, interfaol usullar

Keng ixtisosdagi talabalarni , pedagog, magistrnlarni tayyorlash uchun zarur bo'lgan fanlar orasida "Mutaxassislik fanlarini o'qitish metodikasi" fani muhim o'rin egallaydi. Fanni o'qitishdan maqsad : Mutaxassislik fanlarini o'qitish metodikasi "fanini o'qitishning asosiy maqsadi talabalarga fanlar , ularni o'rganish va o'qitish muammolari bo'yicha nazariy va amaliy , tajribaviy izlanishlarni rejalashtira olishni, maxsus adabiyot, me'yoriy hujjatlarni o'rganib, xulosa va tahlil qila bilishni o'rgatishdan iborat. Mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llay olish, ilmiy izlanishda yechimlari eng qulay va sodda variantlarini topa bilish va amalga joriy etish qobiliyatini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Ta'lim beruvchilar dars samaradorligini oshirish , talabalar diqqatini jalb qilish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol usullar, media ta'lim vositalarini ham o'z o'rnida qo'llay olishi lozim. Biz bu zamonaviy kommunikatsiya texnologiyalaridan ko'proq ijobiy maqsadlarda foydalanish yo'llarini topishimiz maqsadga muvofiqdir. Ana shunday samarali yo'llardan biri – ta'lim sohasini media texnologiyalari bilan yanada takomillashtirishdir. Demak, talabalarning

intellektual salohiyatini oshirish bilan bir qatorda ularni turli mafkuraviy tajovuzlardan asrashda media ta'limdan foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

“Media” so’zi lotin tilida ko’plikdagi medium so’zidan olingan bo’lib , "o’rta”, “oraliq” , “oraliqdagi” ma’nolarini bildiradi. Zamonaviy qo’llanishda mazkur atama bir necha ma’noga ega. Innovatsion texnologiyalarni ta’lim jarayoniga tatbiq etish uchun o’qituvchi nafaqat axborot texnologiyalaridan foydalanish malakasiga ega bo’lishi, balki, axborot uzatish va qayta ishlash mahoratini to’la egallashi, ayni paytda ta’lim oluvchilarda axborot madaniyatini shakllantira olishi lozim.

Hozirgi kunda yangi ta’lim paradigmasi ta’lim muassasalari o’qituvchilari bilim, ko’nikma va malakalarini o’qitishning axborot berish darajasidan shaxs shakllanishidagi rivojlanishini boshqarish darajasiga ko’tarishdan iborat bo’ladi. Demak, bu jarayonda axborot texnologiyalarining alohida o’rni bo’lib, u ta’lim tizimini sifat jihatdan yangi bosqichga ko’tarishda yetakchi vosita hisoblanadi.

Hozirgi davrdagi texnika va texnologiyalar taraqqiyoti OAV, axborot manbalari va axborot yetkazib beruvchilar (kutubxonalar, arxivlar, internet va b.) faoliyatining beqiyos kengayishiga olib kelib, fuqarolarga uning ulkan hajmidan foydalanish va almashinish imkonini yaratdi. Natijada, fuqarolar ushbu axborotning ishonchli ekanligini baholash, o’z fikrini erkin aytish borasidagi huquqlarini to’laqonli amalga oshirish imkoniyatiga ega bo’lmoqda. Shuning uchun ko’pchilik talabalar gohida noan’anaviy usulda o’tiladigan darslarni qiziqish bilan tinglaydilar. Axborot texnologiyalari yordamida o’tiladigan darslar jarayonida ana shunday usullardan foydalanishga imkon yaratiladi. Bu ta’lim tizimini ham yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

Birinchidan , “media” so’zi OAV ni : gazeta, televideniye, radio, kitob va internetni anglatadi.

Ikkinchidan, undan mediakontentni – yangiliklar, reklama e’lonlari, elektron o’yinlar va filmlarni belgilash uchun foydalaniladi.

Uchinchidan, u kontentni ishlab chiqaruvchilar, jurnalistlarni, fotosuratchilarni, va hokozolarni ham bildirishi mumkin.

Axborot texnologiyalari sohasidagi zamonaviy taraqqiyot va yangi raqamli media va o'quv vositalarining keng tarqalishi, media savodxonlikning ahamiyati tobora ortib borishiga olib kelmoqda. Bugungi kunda media savodxonlik deyarli butun dunyo ta'lim tizimida eng asosiy kompetensiyalardan biri deb tan olinmoqda

Dars jarayonida media ta'lim vositalaridan foydalanish AKT yordamida axborot ishlab chiqarish, yaratish almashinishga yordam beradi deb hisoblanadi va o'qituvchi va talabalarni ushbu qobiliyatini rivojlantirishga undaydi. Darsdan tashqari vaqtda maktab gazetalari va jurnallari, radio eshittirishlar va audiovisual mahsulotlari yaratish mumkin. Yaratish jarayonida talabalar mediadan foydalanishning turli usullari bilan bevosita tanishish imkoniyatini qo'lga kiritadilar.

Shu bois insonlarning axborot jamiyati hayotida faol va samarali ishtirok etishi uchun yangi bilim, ko'nikma va ko'rsatmalar zarur.

Dars jarayonida media ta'lim vositalarini qo'llash ta'lim oluvchilarni dars jarayonlariga qiziqishini oshiradi, ta'lim olish sifati rivojlanadi, zamon talablariga mos bo'lib ta'lim oluvchilarning dunyoqarashi kengayadi, vaqt tejaladi.

Multimediya ilovalaridan foydalangan o'qituvchi dars mobaynida to'liq auditoriyani qamrab oladi. Ularning diqqatini bir maqsadga qaratadi va o'z o'rnida har bir dars talabalar uchun zerikarli tushuntirishlardan xoli o'tadi. Ilovalarda berilgan trenajorlar, testlar, turli didaktik vositalar, dam olish daqiqalarining ovozi, animatsion shaklda berilganligi o'qituvchi uchun ham talabalar uchun ham ko'p qulayliklar tug'diradi.

Tajribali pedagog bu multimediyalardan nafaqat belgilangan darslarda foydalanibgina qolmay balki, amaliy mashg'ulot darslarida, seminarlarda

laboratoriya mashg'ulotlarida, mustahkamlash darslarida ham unumli foydalana oladi.

Multimediya bilan ishlash o'qituvchilarni izlanishga undaydi, darsga alohida tayyorgarlik ko'rishga ko'maklashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. R. Amavlonov, M. Arabova G'. Salohiddinova “Pedagogik texnologiya” T. O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi. “Fan” nashriyoti 2008.
2. G'. Yo'ldosheva, G'. Yo'ldoshev “Interfaol ta'lim sifat kafolati” T. 2008.
3. Челышева И. В. Медиаобразование для родителей: освоение семейной медиаграмотности. Таганрог: ТТИ ЮФУ, 2008. — С 184.
4. Babadjonov S. S. Yosh avlodni voyaga yetkazishda axborot texnologiyalari va mediakompetentlikning roli.// Xalq ta'limi. — Toshkent, 2016. № 6. — B 126.
5. Выготский Л. С. Мышление и речь. — Москва: Астрель, 2011. — С. 384.
6. Челышева И. В. Медиаобразование для родителей: освоение семейной медиаграмотности. — Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2008. — С. 184.

**TEKNOLOGIYA TA'LIMIDA MASTER – KLASS DARSLARINI
TASHKIL ETISH**

Sh.H. Quliyeva¹, D.P. Nazarova²

Texnologik ta'lim kafedrasi dotsenti p.f.n.¹

Buxoro davlat universiteti 1-bosqich magistranti²

Annotatsiya : maqola “Texnik ijodkorlik va konstruksiyalash” fanida master-klass darslarini tashkil etish va ta'lim jarayonida foydalanishni nazarda tutadi.

5A112101 - Таълим ва тарбия назарияси ва методикаси (технологик таълим)	
<i>Sh.H. Quliyeva, R.H. Mamatova</i>	<i>Mutaxassislik fanlarini o'qitishda media vositalaridan foydalanishning ijobiy tomonlari.....1027</i>
<i>Sh.H. Quliyeva, D.P. Nazarova</i>	<i>texnologiya ta'limida master – klass darslarini tashkil etish.....1030</i>
<i>D.A. Sayfullayeva, D.D. Rayimova</i>	<i>Kiyimlarni konstruksiyalash va modellashtirishda kompyuter texnologiyalardan foydalanish. ....1033</i>
<i>Sh.H. Quliyeva, K.T. Xolmatova</i>	<i>O'quv jarayonida talabalarda kreativ qobiliyatni shakllantirish.....1037</i>
5A120302 – Tarix (iynaliqlar va faoliyat turi b'iyicha)	
<i>D.C. Xampроев</i>	<i>1996-2000 йилларда ўзбекистонда аграр ва бозор сиёсати масалаларининг назарий методологик асослари. ....1042</i>
<i>K.Sh. Hasanov</i>	<i>O'zbekiston va turkiya aloqalari tarixiga bir nazar.....1047</i>
<i>R.R. Raxmatov</i>	<i>Sibir xonligining tashkil topish jarayonida markaziy osiyodagi siyosiy munosabatlar.....1052</i>
<i>N.N. Sodiqova</i>	<i>Milliy madaniy markazlar – “wiedergeburt” misolida.....1057</i>
<i>H.3. Ражабова</i>	<i>Туркияда амир темур тарихининг ўрганилиши.....1061</i>
<i>С.Ю. Каримов</i>	<i>Основные аспекты взаимоотношений бухарского эмирата и афганистана с конца 18 до начала 20 века.....1067</i>
<i>U. Jahonova</i>	<i>Abdurauf fitrat qarashlarida oila ma'naviy muhitini shakllantirish masalalari.....1071</i>
<i>M.M. Hamroyev, Z.Sh. Ahmadova</i>	<i>Ma'kon va zamon yoxud prezident g'oyalariining ijtimoiy ta'limdagi ahamiyati.....1076</i>
<i>F.U. Temirov, D.U. Islomov</i>	<i>Abdurauf Fitratning ma'rifatparvarlik g'oyalari va matbuotdagi xizmati.....1080</i>
<i>A.R. Saidov</i>	<i>Markaziy osiyo mamlakatlarida migratsion jarayonlarning muommo va yechimlari. ....1086</i>
<i>Sh.M. Nurullayev</i>	<i>Suvaysh kanali qurilishi va uning xalqaro munosabatlarda tutgan o'rni.....1092</i>
<i>F.G'. Ochilov</i>	<i>Hozirgi zamon antikshunosligining yutuq va muammolari... 1095</i>
<i>Y.R. Vohidova</i>	<i>"Jahon dengiz savdosida buxoroliklar ishtiroki"(o'rta asrlar).....1099</i>
<i>С.Ю. Каримов</i>	<i>Основные аспекты взаимоотношений бухарского эмирата и афганистана с конца 18 до начала 20 века.....1103</i>
<i>O.S. Alimov</i>	<i>2- jahon urushida turkistonliklarning asir tushishi va ularning ahvoli.....1108</i>
<i>Г.А. Хакимова</i>	<i>Бухоро амирлигининг жанубий туркистон худудидаги ўзбек бекликлари сиёсий тарихи.....1113</i>
5A120304 - Tarixshunoslik, manbashunoslik va tarixiy tadqiqod	